

61546

2978

MUZEUL NAȚIONAL
DE ISTORIE NATURALĂ
„GRIGORE ANTIPA”

1893 — 1933

ȘEDINȚA SOLEMNĂ
DE LA 23 MAI 1933
SUB INALTA PREȘEDINȚIE
A
M. S. REGELUI CAROL II

M. O., IMPRIMERIA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI
1934

SIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
COTA... 61546

ANUL I
DE ISTORIE NATURALĂ
GRIGORIE AȘTEA
1901-1902

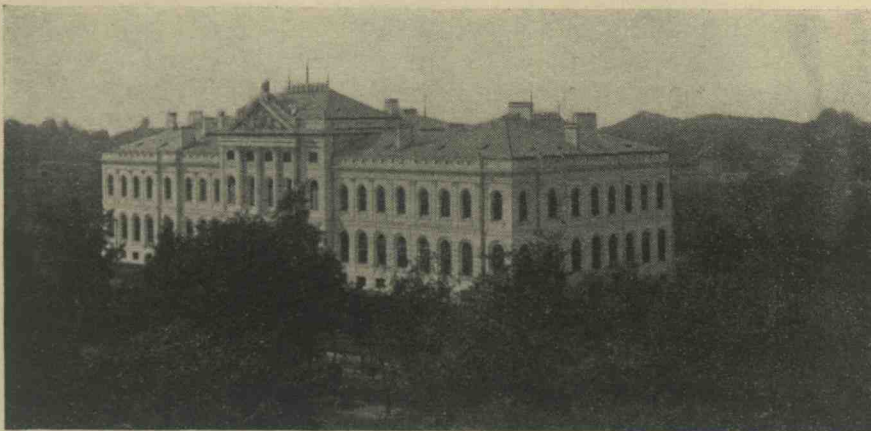
B.C.U. Bucuresti

C308447

61546

Doublet

Muzeul Național de Istorie Naturală

CUPRINSUL

Prefață	5
Partea I. ȘEDINȚA SOLEMNĂ DELA 23 MAI 1933	7
1. Darea de seamă a Directorului <i>Dr Gr. Antipa</i>	7
2. Cuvântul Academiei Române rostit de Președintele ei, <i>Prof. L. Mrazec</i>	21
3. Cuvântul Guvernului rostit de Ministrul Instrucțiunii Publice <i>Prof. D. Gusti</i>	25
4. Cuvântul <i>M. S. Regelui Carol II</i>	27
Partea II. <i>Dr Gr. Antipa</i> . DESPRE ROSTUL, ORGANIZAREA ȘI ACTIVITATEA MUZEULUI DE ISTORIE NATURALĂ	29

308647

Vizita la Muzeu a A. S. Imp. Principele Higashi Kuni al Japoniei însoțit de A. S. R. Principele Carol
la 4 Aprilie 1924.

P R E F A Ț Ă

În anul care s'a încheiat, Muzeul Național de Istorie Naturală a avut de comemorat trei importante date din existența sa, date care marchează totodată trei etape diferite din istoria propășirii noastre pe calea culturii și a științei: la 24 Mai 1933 s'au împlinit 25 de ani de când în veci pomenitul nostru Mare Rege întemeietor Carol I, însoțit de Principele și Principesa de Coroană, de Șeful Guvernului și de Ministrul Instrucțiunii Publice, a inaugurat noul Muzeu, acum definitiv instalat și organizat în actualul său local, și, deschizând sălile sale publicului vizitator, a îndemnat în mod special pe studenții învățământului superior să se folosească de această comoară culturală. Tot la această dată s'au împlinit 40 de ani de când, din vechile colecțiuni zoologice instalate în localul Universității, s'a înființat noul Muzeu de Istorie Naturală, începându-se adunarea și prepararea colecțiilor care-l compun astăzi. În fine, tot în acest an, am ajuns în pragul împlinirii unui centenar de când Vodă Mihail Ghika, ajutat de fratele său Alexandru, a înființat la Colțea primul Muzeu de Științe, care este străbunul actualului Muzeu.

Aceste trei date importante — atât pentru viața Muzeului nostru cât și pentru istoria culturală a țării — trebuiau dar să fie comemorate cu cuvenita solemnitate. În acest scop s'a organizat, în ziua de 23 Mai 1933, o festivitate în sala mare a Muzeului. Maiestatea Sa Regele Carol II — Înaltul Protector și îndrumător al activității culturale din

țară — a binevoit a accepta să prezideze această ședință solemnă, iar Guvernul — reprezentat prin Ministrul Instrucțiunii Publice —, Academia Română și un număr însemnat de reprezentanți ai învățământului superior și ai diferitelor instituțiuni științifice, cât și multe alte personalități au participat la această serbare a culturii naționale.

Cu ocazia acestei înălțătoare solemnități comemorative, am crezut de datoria mea să fac o « Dare de seamă » asupra activității ce s'a desfășurat în cursul celor 40 de ani dela înființarea acestui Muzeu cât și asupra progreselor ce le-a realizat și asupra stării sale actuale cu planurile de viitor și posibilitățile de a le realiza. De asemenea Președintele Academiei Române — în numele tuturor instituțiilor culturale din țară — și Ministrul Instrucțiunii Publice, Cultelor și Artelor — în numele Guvernului — au rostit remarcabile cuvântări, punând în evidență importanța acestui Institut pentru cultura și știința românească. Mai presus de toți însă, Maiestatea Sa Regele Carol al II-lea — care a urmărit cu neclintită dragoste și viu interes atât începuturile cât și toate fazele dezvoltării acestei instituțiuni culturale a țării și este unul din principalii ctitori ai săi — a încheiat această solemnitate, pronunțând un însuflețitor discurs, prin care a binevoit a manifesta întreaga Sa satisfacție pentru ce s'a realizat și a ne da îndrumări înțelepte pentru viitor.

Toate aceste cuvântări nu au numai o importanță ocazională, ci conținutul lor ne înalță gândul spre marile și permanentele probleme ale dezvoltării culturii noastre naționale și ne deschid noi orizonturi pentru viitor.

Pentru ca constatările făcute și ideile exprimate cu ocazia acestei festivități să nu fie date uitării și să rămână ca o amintire a unei zile mari, stând oricând la dispoziția tuturor celor ce urmăresc cu curiozitate interes mișcarea noastră culturală, am crezut de datoria mea să dau publicității acest mic volum.

Făcând această publicațiune, mai urmărim însă și un scop practic, și anume acela, de a explica și înlesni cetitorului să priceapă care este astăzi adevăratul rost al unui Muzeu și cum trebuie să fie el organizat pentru a putea corespunde cât mai bine noii sale meniri. În acest scop am alcătuit un Memoriu special — dezvoltarea unei conferințe pe care am ținut-o la Radio — « Despre Rostul, Organizarea și Activitatea Muzeului Național de Istorie Naturală ». Și pe acesta cred necesar — deși conține câteva repetări inevitabile ale celor expuse și în Darea de seamă — să-l public aci, în speranța că, completând și precizând astfel informațiunile sumare ce le-am expus în Darea de seamă, el va putea aduce un real serviciu, atât pentru o mai adâncă pricepere a importanței Muzeului nostru cât și, în general, pentru judecarea rostului Muzeelor în dezvoltarea culturală a țării.

I.

ȘEDINȚA SOLEMNĂ DE LA 23 MAI 1933

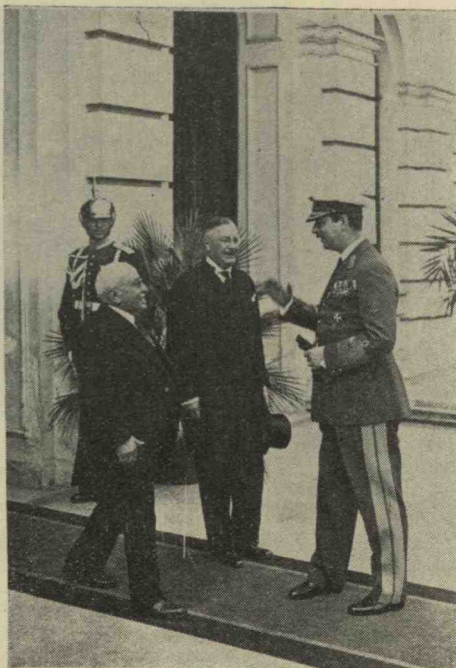
1. Darea de seamă a Directorului, Dr. GR. ANTIPA, despre dezvoltarea, organizarea și activitatea Muzeului:

*SIRE,
Domnilor Miniștri,
Domnilor și scumpei Colegi,*

Astăzi se împlinește un pătrar de veac de când Marele Rege întemeietor al Dinastiei și Regatului României, însoțit de în veci neuitatul și gloriosul Său nepot cu prea grațioasa Sa soție, de membrii Academiei Române cât și de Înalții demnitari ai Statului, a inaugurat noul Muzeu de Istorie Naturală.

Cu această ocazie, înțeleptul organizator al Statului modern român, după ce și-a exprimat deplina Sa satisfacție pentru noua Instituțiune de cultură cu care a fost înzestrată țara, a ținut ca, din înaltul Său loc, să explice tuturor și să accentueze importanța ce o are această instituțiune pentru propășirea culturii țării și să indice țelurile și directivele activității ei în viitor.

Memorabila cuvântare pe care a pronunțat-o El atunci, trebuie să rămână întipărită în mintea oricărui român, și să-i amintească mereu că, mai presus de toate, cultura și știința sunt cei mai puternici stâlpi pe cari se reazămă întregul edificiu al Statului, căci, punând în valoare însușirile firești și întreținând unitatea sufletească

Primirea M. S. Regelui la Muzeu de către Director și Ministrul Instrucțiunii Publice

a națiunii, ele provoacă o continuă sporire a forțelor ei individuale și colective. Această cuvântare — pe care El singur a ordonat să fie adusă la cunoștința generală prin « Monitorul Oficial » — se termină cu următoarele precise indicațiuni:

« Deschid astăzi cu mare plăcere acest frumos Muzeu, care, sper, va fi un nou îndemn pentru studiul Științelor Naturale. Trebuie să deșteptăm în inimile tinerilor iubirea pentru Istoria Naturală, așa de atrăgătoare pentru căutarea tainelor naturii, care sunt vrednice de a fi cunoscute de aproape. Doresc ca această bogată colecție să aducă un adevărat folos învățământului nostru superior ».

Indicațiunile Marelui nostru îndrumător au alcătuit, în adevăr, directivele activității noastre de până acum și principalul rost al serbării de astăzi este tocmai de a arăta: cum am știut să le urmăm, la ce rezultate s'a ajuns și ce trebuie făcut de acum înainte.

SIRE,

A. S. R. Principele Carol și Principesa Elisabeta la vechiul Muzeu din str. Polonă (3 Iunie 1904).

Simt o adâncă mulțumire sufletească, că îmi este îngăduit astăzi — când și eu însumi încheiu 40 de ani de muncă la crearea și organizarea acestei instituții — să am marea fericire de a prezenta Darea de seamă a activității mele înaintea Urmașului marilor Regi cari au dat poporului nostru independența și unitatea națională. Înaintea aceluia energic Rege pe care soarta l-a predestinat de a consolida, prin arma cea mai nobilă, a culturii, opera iluștrilor Săi înaintași și de a îndruma apoi, pe această cale, poporul român la îndeplinirea misiunii sale istorice, care este: de a crea, prin desfășurarea ge-

niului său, o civilizație proprie pe teritoriul său etnic și de a aduce o cât mai mare contribuție la progresul general al omenirii.

Simt această mulțumire nu numai din cauza vechilor relațiuni ce mă leagă, atât de strâns, sufletește de persoana Maiestății Voastre, ci și fiindcă știu că Maiestatea Voastră, de mic copil, apreciază și poartă un viu interes desvoltării acestei instituții de cultură și am convingerea că va face totul pentru asigurarea propășirii ei în viitor, și atunci când alții vor trebui să ducă înainte opera pe care am început-o.

În adevăr, chiar pe prima pagină a albumului vizitatorilor acestui Muzeu, stă semnătura Principelui Carol al României, la data de 3 Iunie 1904, adică încă de atunci când tânărul Principe abia terminase școala primară, iar acest institut era abia în formație, instalat provizoriu într'o casă închiriată, și când se adunau colecțiile și se făceau preparatele din care urma să se alcătuiască apoi un Muzeu modern. De atunci, fostul Principe Carol n'a încetat de a arăta un interes tot mai viu progreselor acestui institut, vizitându-l în orice ocazie, iar în colecțiile noastre se află multe obiecte prețioase adunate și donate de El.

Din lunga călătorie în Indii și Japonia, Maiestatea Voastră ne-a adus colecțiuni importante, care sporesc tezaurul științific al acestui Muzeu și stau ca o dovadă că, chiar atunci când tânărul Principe vizita țări frumoase și pline de învățăminte, gândul Său nu înceta de a se îndrepta spre înălțarea prin cultură a țării Sale. Maiestatea Voastră a trăit dar vieața acestui institut și a luat o parte activă la progresele sale, adevărind, și prin aceasta, siguranța instinctului poporului, care a prezis de mult că Regele Carol al II-lea va fi « Regele culturii neamului românesc ».

SIRE,
Domnilor Miniștri,
Domnilor,

Ziua de astăzi este o triplă sărbătoare, căci se împlinesc: 100 de ani dela înființarea, la 1834, de către Mihai Ghika, a vechiului « Muzeu de Zoologie și Mineralogie » dela Colțea — care a fost prima încercare de a face un început de Muzeu de Istorie Naturală în București —, 40 de ani de când s'a pornit adunarea și prepararea noilor colecțiuni cari compun actualul Muzeu, și 25 de ani de când s'a inaugurat în acest local propriu, noul Muzeu. Comemorăm, așa dar, trei date importante pentru vieața științifică și culturală a țării din ultimul secol.

Se cuvine dar să pomenim astăzi cu recunoștință numele tuturor acelor cari au contribuit la înfăptuirea acestei instituții. Aceștia au fost: în prima fază, fericitul întru pomenire Vodă Mihail Ghika cu Alexandru Ghika fratele său, care era Ministrul Cultelor și primul director al acestui Muzeu; croatul Wahlsteinr, care a administrat acest Muzeu de la 1837 — 1857; italianul Fererati, dela 1857 până la 1864, Grigore Ștefănescu și Dr. D. Brândza; în noua fază: în veci pomenitul Rege Carol I cu credincioșii săi sfetnici: Tache Ionescu, Dimitrie Sturdza și Spiru Haret, cari sunt întemeietorii actualului Muzeu.

Pentru noi, cei cari lucrăm de 40 de ani la crearea și organizarea acestui institut, serbarea de astăzi ne este o zi de reculegere,

un scurt popas, pe care ni-l îngăduim spre a privi îndărăt la drumul ce l-am parcurs și spre a chibzui mai bine ce trebuie să facem de acum înainte, pentru ca acest Muzeu să continue a se desvolta și a-și îndeplini rostul său, atât în propășirea culturală a poporului nostru cât și în marea activitate de colaborare științifică mondială.

Rog să-mi fie dar îngăduit de a expune pe scurt: ce a fost acest Muzeu, ce este și ce trebuie să fie el în viitor.

La 1 Aprilie 1893, fiind numit de către neuitatul Tache Ionescu ca director al Muzeului de Zoologie — care era instalat atunci în 3 săli din aripa dreaptă a Universității —, examenul cu de-a-mănuntul a colecțiilor zoologice, ce mi se încredințaseră, a dovedit că ele se găseau într'o stare deplorabilă și erau lipsite de orice valoare științifică și didactică. Colecțiile de Geologie, Paleontologie, Mineralogie și Botanică fuseseră deja repartizate în întregime laboratoarelor respective dela Universitate, așa că nu mai făceau parte din Muzeu.

Aci rămăseseră acum, ca mai importante: o colecție zoologică, dăruită de mulți ani de Muzeul dela Torino, care a fost odinioară o colecție bună și bine determinată, dar acum era complet deteriorată, în urma unui incendiu, decolorată de soare și mâncată de molii; câteva cutii cu o mică colecție de Coleoptere, cu totul deteriorată; o colecție de monștri, cari se trimeteau oficial de către primăriile din țară Muzeului ca « Rarități » și « Curiozități »; câteva din mamiferele și pasările comune de vânătoare din țară și multe animale domestice, rău împăiate și pline de molii; câteva modele anatomice de carton, etc. și alte asemenea obiecte lipsite de orice valoare. În totul, conform inventarului, erau 1269 piese.

Acestea erau așa zisele « Colecții zoologice », care în realitate erau un cuib de molii și Anthrenus și un focar permanent de infecție pentru orice alt preparat nou. Un singur exemplar de reală valoare științifică era scheletul fosil de *Dinotherium gigantissimus* pe care regretatul Gr. Ștefănescu l-a desgropat singur din Valea Bârladului.

Fusesem dar numit directorul unui Muzeu — și mi se închiriasse, dela 1894, o casă în vechea stradă Polonă în care să-l instalez — dar nu aveam colecții.

Prima datorie era dar să se ardă tot ce nu mai putea fi salvat și constituia un pericol pentru rest și să se înceapă a se aduna colecții nouă. Fără niciun ajutor, decât un singur servitor, și fără alte mijloace decât cele 2000 lei pe an prevăzuți în buget, am pornit această grea sarcină. M'am adresat mai întâi foștilor mei profesori și colegi din streinătate, cerându-le să ne trimită dublete din colecțiile lor. Rezultatele au fost minunate.

Profesorii *Haeckel*, *Kükenthal* și *Semon* din Iena, au trimis un material bogat din expedițiile lor din Ceylan, Moluca, Spitzbergen și Australia; Profesorul *Fr. Roemer* a trimis colecții din cunoscuta sa expediție nordică; Profesorul *Steindachner*, directorul Muzeului

Imperial din Viena, a trimis o colecție de pești; *Adensammer* diferite animale marine din arhipelagul malaic și Japonia; *Franz Werner* o colecție de Amphibii și Reptile; Profesorii *Heincke* și *Ehrenbaum* pești dela Helgoland; *Dohrn* și *Lobianco* diferite exemplare din fauna Mediteranei; *Grieg* și *Appelöf* dela Bergen, colecții de animale marine dela coasta norvegiană; Dr. *Emil Holub* o serie de Mamifere mari și pasări colectate în expediția sa din Africa de Sud și împăiate artistic, etc.

Dintre români, trebuie să amintesc: întâi pe neuitatul Dr. *H. Mitrea*, român originar din Rășinari și medic militar în armata colonială olandeză din Indiile orientale, care a trimis o bogată colecție de piei și preparate în alcool din toate clasele de Vertebrate și Crustacee din insulele Java, Sumatra, Borneo, Celebes și Molucce, etc.; pe Dimitrie și Nicolae Ghica-Comănești, cari au dăruit o importantă colecție de capete de Mamifere, bine împăiate, vâdate de ei în țara Somalilor; pe veneratul nostru coleg din Academie, d-l Mihail Sutz, care a adus pasări vâdate de el în Egiptul superior, și pe colegul Dr. J. Cantacuzino care a dăruit diferite animale marine colectate de el la Villefranche s/M.

Eu însuși am pornit imediat în călătorii științifice în țară și pe coastele tuturor mărilor europene. Am început cu apele interioare ale țării și Dunărea, apoi cu Marea Neagră, și în 1893 am călătorit timp de 9 luni neîntrerupt pe bordul crucișătorului « Elisabeta », în toate regiunile acestei mări. Am pornit apoi, într'o serie de ani consecutivi, călătorii pe la toate stațiunile zoologice și porturile mari de pescării dela coastele europene și Nordamericane, spre a aduna material, expediind succesiv lăzi pline cu colecții, conservate în alcool și formol.

Dar toate aceste bogate colecții care se adunaseră, cereau acum să fie preparate, conservate, clasificate și îmagazinate. Ne trebuiau dar substanțe chimice, alcool, formol, borcane, cărți, etc. și mai cu seamă dulapuri și vitrine, cari cu greu se puteau procura din micul fond bugetar de 2000 lei.

Dar mai cu seamă era nevoie de personal, căci începusem numai cu vechiul preparator — absolut incompetent — și cu un servitor. Abia după doi ani Muzeul a mai căpătat un al doilea servitor, iar în anul al treilea s'a putut angaja, în locul vechiului preparator, o persoană competentă din Viena, d-l R. de Dombrowschi, care, fiind și un zelos vânător și bun ornitolog, a adus mari servicii Muzeului. După 8 ani s'a prevăzut în buget un asistent, iar după 12 ani, s'a prevăzut și un al doilea. Nici până astăzi nu am reușit ca personalul științific al Muzeului să mai fie sporit.

În asemenea condițiuni de grea sărăcie — cum nu o cunoștea încă un alt Muzeu din lume — a trebuit să lucrăm timp de peste 14 ani, atât pentru a aduna, prepara, conserva și clasifica o mare parte din colecțiile zoologice cari sunt astăzi expuse aci, cât și

pentru a putea organiza și ține deschis publicului și școalelor un mic Muzeu, expus în 10 săli ale vechiului local.

Pentru a se putea face dulapurile necesare, s'a organizat în casă un atelier de tâmplărie, iar servitorii deveniseră, sub conducerea preparatorului, maiștri taxidermiști. Eu însumi îmi făcusem o regulă — dela care nu m'am abătut niciodată — ca să nu încheiu ziua de muncă până nu voi fi pus cel puțin 10 preparate noi în Muzeu, iar în fiecare an să călătoresc cel puțin două luni în diferite țări pentru a face noi achizițiuni de colecții.

După vreo 10 ani de activitate, toate sălile, podul, subsolul, dependințele și pivnițele casei erau transformate în magazine pline de colecții depozitate.

Ajungând aci, am prezentat, în 25 Februarie 1903, neuitatului Prim-ministru Dimitrie Sturdza, un Memoriu în care-i arătam nevoia de a construi un local special pentru Muzeu, spre a instala în el colecțiile adunate și a organiza un *Muzeu Național de Istorie Naturală*, demn de Capitala țării.

Cu toate greutățile financiare de atunci, acest mare patriot și eminent om de cultură înaltă, a găsit posibilitatea să facă rost de 350.000 lei plătibili în trei ani. El mi-a zis atunci: « să faci un local spațios, dar fără niciun ornament, numai ziduri drepte cu găuri mari numite uși și ferestre ».

Studiasem deja organizarea tuturor Muzeelor din Europa, pe care le-am vizitat cu deamănuntul, mă pusesem în contact cu toți directorii și cu toți arhitecții cari au construit Muzeele moderne, și adunasem un foarte bogat material de schițe, planuri și proiecte. Toate chestiunile muzeologice le aveam gata puse la punct.

Cu acest material bogat ce l-am adunat, am însărcinat pe inginerul Roco din Direcția Pescăriilor să alcătuiască un proiect de construcție după indicațiile și programul ce i l-am dat. Cunoscutul arhitect Gr. Cerkez a făcut schița fațadei.

Programul era:

1. Să se achiziționeze un loc cât mai mare, pe care să se poată construi cu timpul un întreg complex de clădiri, spre a se organiza în ele treptat un Muzeu complet de Istorie Naturală, cu toate secțiunile sale: Zoologie, Anatomie și Embriologie comparată, Etnografie și Antropologie, Aquarii și Terrarii, Oceanografie și Limnologie, Mineralogie, Petrografie, Geologie și Botanică.

2. Să se facă un plan general pentru o construcție mare, care să poată cuprinde toate aceste secțiuni, cu atelierele, biblioteca și laboratoriile necesare și cu un mare amfiteatru pentru conferințe publice cu demonstrațiuni și proiecțiuni, ședințe festive, etc.

3. În limita sumei de 350.000 lei pusă la dispoziție, să se execute deocamdată o porțiune din aceste construcții, suficientă pentru instalarea colecțiilor ce le aveam, și care să se poată mări apoi, treptat, cu creșterea colecțiilor și cu posibilitățile financiare.

4. Să se facă dela început o separație completă între sălile destinate *Colecțiilor publice și didactice*, cari vor fi vizitate de publicul mare și vor servi învățământului de toate gradele, și între sălile în cari se vor depozita *Colecțiile pur științifice*, cu laboratoarele lor destinate numai cercetărilor științifice.

Conform acestui program, noul Muzeu era dar croit după modelul marilor Muzeu din lume, ca Muzeele din Paris, Viena, Londra, Frankfurt a/M, Petersburg, etc.

Ca atare, el nu avea a îndeplini numai rolul unui institut de popularizare și învățământ — ca micile muzeu provinciale —, ci era plănuț să devină totodată și un *Institut central de cercetări științifice*, foarte necesar atât pentru cercetarea problemelor speciale ale țării noastre cât și pentru colaborarea internațională la marile probleme generale științifice, la care prestigiul și menirea culturală a poporului nostru cere să luăm o parte tot mai activă.

Cu acest program ideal s'a pornit dar construcția primei părți a noului Muzeu, după acest plan s'a organizat distribuțrea colecțiilor din diferitele săli și secțiuni și, potrivit acestor țeluri, am îndreptat dela început și activitatea noastră.

În primul rând, s'a făcut aci — prin deosebire de vechile Muzeu — o separație radicală între colecțiile publice și didactice și cele științifice, organizându-le astfel ca fiecare din ele să poată corespunde cât mai perfect menirei ei speciale.

Principiile fundamentale au fost:

I. *Colecțiile publice* să lase cercetările științifice pe un al doilea plan și să corespundă, în primul rând, cât mai perfect necesității aplicării unui *plan sistematic de cultură generală, învățământ și educație*. Ele să poată fi făcute deopotrivă de interesante, atât pentru vizitatorii din orice pătură socială cât și de orice grad de cultură. Ele să fie expuse cât mai estetic, atractiv și instructiv. Obiectele expuse să se limiteze numai la *Tipuri* caracteristice, alese după un plan general bine chibzuit, care să fie cât se poate de bine preparate, însoțite de preparate anatomice, embriologice și paleontologice, de modele, schițe și descrițiuni sumare explicative, pentru ca publicul să-și poată face astfel o idee cât mai completă despre întreaga structură și evoluție a viețuitoarelor expuse. Totodată să se facă cât de multe *Grupe biologice* și *Diorame*, pentru ca vizitatorii să-și poată face o idee cât mai clară de vieța animalelor în mediul în care trăiesc. Orice înmulțire a materialului expus, peste tipurile alese, să fie evitată, deoarece constituie o diminuare a valorii educative a colecțiilor și o zăpăcire inutilă a publicului.

II. *Colecțiile științifice* să corespundă numai nevoilor de cercetări științifice și să conțină un material documentar cât mai bogat. Obiectele să fie preparate în mod special, astfel încât să poată fi înmagazinate în dulapuri mari, ocupând minimul de spațiu. În schimb, fiecare secțiune să fie înzestrată cu laboratoare comode

de cercetări, cu aparatele și biblioteca necesară spre a se face studierea materialului depozitat. Să aibă inventare enumerative și descriptive și cataloage complete pe fișe păstrate în cartoteci.

După aceste principii fundamentale — care permit a se aplica în fiecare din aceste două direcțiuni câte un *program sistematic de activitate culturală, educativă sau științifică* — am organizat, dela început, colecțiile noastre publice și științifice, iar rezultatele dobândite până acum ne-au dat deplină dreptate.

În *organizarea colecțiilor publice*, ne-am călăuzit, în primul rând, de nevoile speciale ale țării noastre, de starea și cerințele culturale și de psihologia publicului nostru. Am expus aci tot ce privește natura țării noastre, iar din alte țări numai acele obiecte cari sunt absolut necesare pentru cunoștințele și cultura generală. S'a căutat deci a se da acestui institut de știință generală un caracter național, răspunzând în prima linie nevoilor țării în care se află.

* * *

Expunerea colecțiilor publice și alcătuirea cu ele a unui Muzeu sistematic, care să merite acest nume, cere cheltueli mari: pentru dulapuri impermeabile contra prafului și insectelor vătămătoare, pentru vitrine cu geamuri mari de cristal, pentru nișe de beton armat în care se instalează dioramele, pentru borcane de sticlă de dimensiuni mari, pentru cantitățile enorme de alcool, formalină și alte lichide conservante, etc.

Numai pentru vitrinele de fier cu geamuri de cristal, comandate la cea dintâiu fabrică specială din lume, ne trebuia vreo 300.000 lei aur; căci noi avem acum aci peste 3400 m. p. de geamuri de cristal, iar vizitatorul care vine în Muzeu are de parcurs un drum de peste 1,5 km pentru a trece în revistă toate obiectele expuse.

Aceste sume enorme a trebuit totuși să ni le procurăm. Pentru acest scop n'am găsit altă cale decât să pun în practică sfatul înțelept al Președintelui asociației directorilor de Muzeu din Anglia, Profesorul Hoyle, care zice că: «prima însușire pe care trebuie să o aibă un bun director de Muzeu este ca el să fie un mare cerșetor». Câțiva din vechii mei colegi și prieteni din streinătate au răspuns la apelul ce am făcut și nu numai că au plătit costul considerabil al vitrinelor de fier, dar lor le datorăm chiar completarea cu unele din obiectele rare, de mare valoare și chiar unice, pe cari le avem, cum sunt: grupele cu familia de Gorili, Okapi, Elefantul de mare, scheletul de *Cervus megaceros*, obiectele și modelele etnografice, etc. Numele acestor generoși donatori rămân înscrise în Cartea de aur a Muzeului și se găsesc pe etichetele obiectelor donate.

Tot lor le datorăm recunoștința noastră și pentru procurarea cârților științifice necesare, căci grație lor Muzeul dispune astăzi

de cea mai bună bibliotecă biologică din România — cuprinzând peste 4000 volume — și poate desfășura cu succes o activitate științifică.

* * *

În 1908, când s'a inaugurat acest Muzeu, aveam gata instalate 16 săli, în cari erau expuse numai colecțiunile publice de *Zoologie* și câteva obiecte de *Paleontologie*. Nu a trecut însă mult timp și colecțiunile s'au înmulțit atât de mult, încât am putut fi în stare să organizăm, în alte 11 săli, și secțiunile cari ne lipseau: *Mineralogie*, *Geologie*, *Petrografie*, *Paleontologie*, *Anatomie și Embriologie comparată*, *Antropologie* și *Etnografie*, *Oceanografie* și *Limnologie*.

Lucrurile au mers dar cu mult mai repede decât credeam la început, așa că în 18 Iunie 1914, Majestatea Sa Regele Carol I însoțit de Principele și Principesa moștenitoare, au venit să inaugureze aceste noi secțiuni ale Muzeului și să consfințească astfel în mod oficial transformarea vechiului *Muzeu Zoologic* în *Muzeul Național de Istorie Naturală* cu toate secțiunile sale.

Prin această sporire rapidă a colecțiilor, localul Muzeului a devenit însă insuficient și aceasta ne împiedecă acum de a mai continua punerea în aplicare în întregime a programului inițial. Sălile sunt supra-încărcate, colecțiile științifice stau îmagazinate în coridoare, secțiile de *Oceanografie* și *Limnologie* nu pot fi aranjate, *Aquariile* și *terrariile* asemenea. Dar mai cu seamă lipsa unui auditoriu ne-a împiedecat de a organiza conferințele publice anuale, cu demonstrațiuni și proiecțiuni, pe cari le proiectasem și la care intenționam să aducem pentru fiecare ciclu și câțiva conferențieri din cele mai importante autorități științifice din streinătate.

* * *

În acest tempo a mers dezvoltarea Muzeului de Istorie Naturală până la intrarea noastră în războiul mondial și credem că rezultatele au fost pe deplin satisfăcătoare:

În *colecțiile publice* numărul vizitatorilor a ajuns în unii ani chiar și până la enorma cifră de 500.000 persoane anual, ceea ce este un record față de toate muzeele similare din Europa.

Studentii din întregul învățământ superior lucrează aci zilnic în număr mare, găsind tot materialul didactic necesar, iar elevii școalelor secundare și inferioare din toată țara sunt aduși aci în grupuri de către profesorii lor, pentru a vedea în natură ceea ce învață la școală pe carte.

În *laboratoare* și în *colecțiunile științifice* s'au făcut studii importante pentru cunoașterea și explicarea amănunțită a naturii

țării. Fauna țării a fost adunată, studiată, și în mare parte publicată după colecțiile acestui Muzeu. Aci s'au studiat condițiunile generale biologice ale apelor interioare, ale Dunării cu Delta și terenurile ei inundabile, ale lacurilor litorale și lagunelor și ale Mării Negre.

Aci s'au studiat mijloacele pentru punerea în valoare a mai multor ramuri de bogăție naturală a țării, ca: pescăriile, terenurile inundabile, stufăriile, vânatul, etc. Aci s'au studiat câteva capitole importante din Etnografia poporului românesc, — între care Pescuitul și toată activitatea pe care o desfășoară poporul nostru în legătură cu apele — și s'a adunat și un mare număr de cuvinte populare, precizându-li-se înțelesul științific, care au îmbogățit tezaurul lexicografic al poporului nostru și au adus o prețioasă contribuție la alcătuirea marelui Dicționar al limbii române publicat de către Academia Română.

Aci s'a mai studiat, după îndemnul neuitatului Haret, organizarea colecțiilor didactice pentru școlile secundare, iar în atelierile Muzeului au învățat arta preparatoriei mulți institutori și învățători sătești, cari au făcut apoi cu elevii lor Muzeu școlare la sate.

Din dubletele colecțiilor acestui Muzeu s'a înzestrat laboratorul de Mineralogie și Petrografie dela Școala Politehnică din București precum și s'au dăruit colecții importante la multe Muzeu școlare și provinciale din țară.

În fine, în laboratoarele Muzeului, s'au pregătit colecțiile pentru participarea țării la multe expozițiuni internaționale ca Paris, Viena, Petersburg, etc., precum și s'au dăruit — în scop de propagandă pentru țara noastră — obiecte importante din fauna țării Muzeelor mari din streinătate, unde sunt expuse la locuri de onoare, contribuind astfel și pe această cale la colaborarea științifică internațională.

Nu mai puțin suntem în drept de a constata cu deosebită satisfacție că acest Muzeu a contribuit și la înălțarea prestigiului cultural al țării în fața streinătății. Personalități importante fac aprecieri foarte măgulitoare asupra Muzeului nostru. Voiu cita câteva mai caracteristice:

Profesorul *W. Kükenthal*, directorul Muzeului de Istorie Naturală din Berlin, scrie un articol în «*Vossische Zeitung*» și arată că: «în raport cu numărul populației, Muzeul din București are de 25 ori mai mulți vizitatori ca cel din Berlin, și aceasta se datorește organizării sale sistematice și modului de expunere în grupe biologice dioramice a colecțiilor Muzeului din București». El cere ca și la Berlin să se adopte același mod de expunere pentru Fauna Germaniei, ceea ce s'a și făcut cu concursul nostru.

Aceleași aprecieri le face și marele geograf Profesorul *Albrecht Penck*, creatorul cunoscutului Muzeu Oceanografic din Berlin.

Celebrul botanist *Mangin*, directorul Muzeului de Istorie Naturală din Paris, a zis, în cuvântarea festivă ce a ținut-o în marele

amfiteatru al Muzeului din Paris, la 10 Aprilie 1932, în fața Președintelui Republicii — când Societatea națională de Aclimațiune din Franța mi-a făcut deosebita cinste de a-mi decerna «Marea Medalie cu Efigia lui Is. Geoffroy St. Hilaire», tocmai pentru organizarea Muzeului din București și pentru lucrările mele asupra Deltei Dunărei — că: «Muzeul din București este unul din cele mai sistematice Muzee din câte există».

Profesorul *Bashford Dean*, director la Muzeul american de Istorie Naturală din New-York, care a venit în țara noastră anume ca să viziteze Muzeul, scrie: «Acest Muzeu, care s'a făcut *de novo ab ovo*, poate provoca invidia tuturor biologilor și are nu numai o mare valoare științifică ci este și un model de organizare și aranjament».

Profesorul *Charles Upson Clark* scrie în volumul său «The greater Roumania»: «Muzeul de Istorie Naturală din București este un model pentru toată lumea. Cu mult înaintea Muzeului din New-York, Muzeul din București a instalat animalele din Carpați și bălțile Dunării în grupe arătând mediul lor natural de trai...», «grupele dioramice din el sunt mai cu efect și mai educative decât toate pe cari le-am văzut oriunde» («the most effective and educational I have seen anywhere»). «Numai acele din noul Muzeu al Universității Statului din Jowa ar putea fi comparabile cu acestea».

Rudolf Pechel, directorul vechei reviste germane «Deutsche Rundschau», scrie: «Bucureștii, unde occidentul de esență pariziană se găsește alături de cel mai de jos orient, posedă un Muzeu de Istorie Naturală care nu și-a găsit încă perechea», iar directorul revistei «Süddeutsche Monatshefte» din München, care face o prea severă critică instituțiilor noastre culturale, termină cu cuvintele «O impresie serioasă și solidă («echt und gediegen») o produce numai Muzeul de Istorie Naturală, care, sub o conducere competentă, este organizat după principii moderne».

Și multe alte aprecieri măgulitoare se găsesc în reviste, ziare, cărți, călăuze de călătorie, etc.

De sigur că laudele venite din partea marilor învățați din lume contribuiesc a spori prestigiul științific și cultural al țării în străinătate.

Dar, mai presus de toate, ceea ce trebuie să ne mulțumească pe toți este faptul că, în acești 25 de ani de existență, prin sălile acestui Muzeu au trecut aproape 12 milioane de vizitatori, ceea ce arată marea înrâurire ce el a exercitat-o asupra stării culturale a popoului nostru. În fiecare zi de sărbătoare, sălile Muzeului sunt pline de public din toate straturile sociale și e de admirat viul interes și aviditatea de a ști cu care se uită ei la colecții. Aci se vede ce sâmbure sănătos și cât dor de cultură găsim în poporul nostru și ce mare datorie avem de a desvolta cât mai mult acest institut, care este unul din cele mai puternice instrumente de cultură națională.

FHH808
30844

Pe lângă serviciile ce le-a adus și rolul ce îndeplinește acest Muzeu în activitatea științifică și culturală a țării, colecțiile ce s'au adunat aci reprezintă însă și o valoare materială enormă, o avere a Statului de câteva sute de milioane, a căror valoare culturală și științifică este incalculabilă și neînlocuibilă. Ele constituesc un adevărat tezaur cultural al națiunii și ca atare sunt unul din stâlpii puternici pe care se reazămă fundamentul vieții intelectuale, morale și chiar materiale al poporului nostru.

Colecțiile au sporit în acești 40 ani dela 1269 exemplare, la 181.725, în afară de materialul de studii, aflat în depozite și laboratoare.

* * *

SIRE,
Domnilor,

Din nefericire, cu toate aceste frumoase rezultate la cari s'a ajuns până acum, o datorie de conștiință foarte penibilă, îmi impune ca — în această zi de reculegere și de chibzuire a viitorului — să nu încheiu Darea de seamă fără a aminti și oarecari fapte mai puțin îmbucurătoare, cari contrastează față de idealismul și entuziasmul acelor patrioți luminați cari au îndrumat și ocrotit cu atâta bunăvoință primele începuturi și desvoltarea treptată a acestui institut de știință și cultură națională.

Mai întâi, cu durere trebuie să constatăm că acest Muzeu a fost lăsat cu totul în părăsire de către autoritățile superioare.

Mijloacele, pe cari Statul le pune la dispoziția Muzeului, sunt astăzi de 30 ori mai mici ca înainte de războiu și mult mai mici decât cele ce le dă ca subvenții celor mai neînsemnate Muzeu provinciale din țară. Din această cauză, nu mai suntem în stare nici măcar de a întreține vechile colecțiuni și a cumpăra cantitățile mari de alcool și borcanele de sticlă atât de indispensabile pentru conservarea și expunerea colecțiilor. Ne lipsesc mijloacele pentru întreținerea bibliotecii, atelierelor, aquariilor și chiar pentru a putea întreține curățenia și buna stare a localului, căruia în acești 25 de ani nu i s'a făcut nici o reparație generală. Am fost nevoiți să sistăm cumpărarea oricărei cărți și chiar a publicațiilor periodice la cari eram abonați, și așa mai departe.

Dar nu e vorba numai de lipsa de mijloace — care pentru ultimii ani ar găsi o justificare în criza financiară — ci și de alte fapte mai grave, care pun în evidență o stare îngrijorătoare pentru viitorul acestui institut:

Terenul, care era rezervat dela început pentru construcțiile ce urmau să se facă treptat cu desvoltarea colecțiilor, ni se expropriază, felie cu felie, pentru așa zise scopuri de înfrumusețarea

oraşului, deşi streinătatea consideră că tocmai acest Muzeu este una din frumuseţile principale ale oraşului. S'a expropriat până acum aproape 40% din suprafaţa iniţială a terenului Muzeului, iar în vara trecută Ministerul Instrucţiunii a cedat iarăşi Primăriei — fără a fi cerut măcar avizul nostru — o nouă porţiune de 1400 m. p. din grădina din faţa Muzeului, ceea ce, dacă se va pune în aplicare, va fi o grea lovitură pentru putinţa dezvoltării viitoare a acestui institut.

În ultimii 14 ani, am mai avut adâncă mâhnire de a vedea în două rânduri făcându-se intervenţiuni oficiale ca acest Muzeu — în care se adăpostesc colecţiuni de o valoare incalculabilă şi cari nu mai pot fi înlocuite — să fie evacuat din localul său spre a se instala aci birouri de ale Ministerelor. Aşa dar, ceea ce a fost salvat cu mare greutate în timpul războiului de rapacitatea armatelor bulgare — care au cerut aliaţilor lor să li se dea instalaţiunile şi colecţiunile acestui Muzeu spre a le transporta la Sofia — era acum ameninţat să fie distrus chiar de către autorităţile noastre.

Toate aceste fapte, şi multe altele, pe cari cred că e mai bine a nu le mai releva, ne arată la ce surprize ne mai putem aştepta şi în viitor. Şi acestea, cu toată bunăvoinţa vădită pe care ne-o arată actualul Ministru al Instrucţiunii şi cu toate că conştiinţa importanţei unui mare Muzeu de Istorie Naturală pentru ţara noastră a străbătut deja atât de adânc în păturile mari ale populaţiei noastre, care se manifestă zilnic prin tot mai marele număr de vizitatori — cel mai mare din toate muzeele europene — ce trec prin sălile acestui Muzeu.

SIRE,

Făcând această Dare de seamă asupra mersului dezvoltării Muzeului în ultimii 40 de ani, am arătat cu absolută obiectivitate sprijinul ce l-am avut şi greutăţile ce le-am întâmpinat. Ştiu că e obiceiul ca la o zi de sărbătoare să se arunce vâlul uitării asupra lucrurilor neplăcute, dar nu pot să-mi ascund grija ce-mi chinueşte sufletul că dacă această stare de spirit va persista, ceea ce s'a putut realiza până acum cu multă muncă, entuziasm şi mari sacrificii personale, poate fi ameninţat să decadă. Aş lipsi dar dela datoria mea dacă tocmai în această zi de reculegere, când, sărbătorind trecutul, chibzuim cum putem asigura mai bine viitorul, nu aş atrage atenţiunea asupra consecinţelor fatale la care se poate ajunge. Căci starea reală este:

Zilnic suntem nevoiţi să scoatem din colecţii obiecte deteriorate prin uz, umezeală, lumină, etc. şi nu avem cu ce le înlocui; daruri din streinătate nu ne mai vin ca înainte, sacrificii personale nu mai

putem face, materialele se scumpesc — din care unele, cum e alcoolul s'au scumpit de 7 ori — iar mijloacele ce le dă Statul nu mai reprezintă nici măcar strictul necesar pentru întreținerea colecțiilor sau chiar și numai pentru curățenia și întreținerea localului. Consecința fatală nu poate fi așa dar decât o decădere lentă dar sigură.

Și totuși, este o necesitate superioară, dictată de nevoile profunde ale dezvoltării culturale prin știință ale poporului nostru cât și a consolidării și prestigiului acestui Stat, ca acest Muzeu — cel mai cunoscut din câte le avem în țară, pe care streinii îl numesc podoaba culturală a țării — să se desvolte conform planului inițial ce s'a avut în vedere la crearea sa, pentru a ajunge la nivelul marilor Muzeu de Istorie Naturală din țările civilizate. El trebuie să devină un adevărat «*μουσείο*», în înțelesul antic al cuvântului, adică un templu al Muzelor, în care să se cultive știința cea adevărată cu toate aplicațiile ei și de unde ea să se răspândească apoi până în cele mai profunde pături ale populației noastre.

După cum în Muzeele cele mari din Europa civilizată, cele mai mari autorități științifice, ca Cuvier, Lamarck, Geofroy St. Hilaire, Chevreuil, Darwin, Pallas, Gmelin, K. E. von Baer, Suess și mulți alții au putut să-și desfășoare munca și geniul lor, spre a înălța gloria țărilor lor și nivelul intelectual al omenirii, tot astfel și acest Muzeu trebuie să devină un adevărat focar de știință și cultură al neamului românesc.

La un astfel de rezultat se va putea ajunge, însă, numai sub scutul ocrotitor, atât de puternic și luminat, al Maiestății Voastre, care va ști să potolească la timp patimele răufăcătoare ale politicii și să apere și încurajeze munca cinstită în domeniul științei și al culturii.

Cu această convingere, SIRE, urez «*Regelui culturii neamului Românesc*» vieață lungă și Domnie glorioasă, spre consolidarea, prin cultură adevărată, și înălțarea, printr'o civilizație proprie, a poporului său unit.

Să trăiască Maiestatea Voastră,
Să trăiască A. S. R. Principele Moștenitor,
Să trăiască întreaga Dinastie.

2. Cuvântul Academiei Române rostit de președintele ei, d-l Prof. L. MRAZEC :

SIRE,
Domnilor Miniștri,
Domnule Director,

Academia Română, luând parte la serbarea de astăzi, aduce, în numele tuturor așezămintelor științifice din țară, omagiul său unei mare opere culturale cu care se poate mândri țara și neamul românesc.

Cu adâncă satisfacție, privim opera aceasta, care în structura sa pune în evidență o putere de concepție superioară a științei românești în problema principiilor de organizare a Muzeelor de Istorie Naturală în genere. Dovada cea mai evidentă a reușitei laturii educative a Muzeului stă în înrâurirea puternică ce o exercită asupra maselor, oglindind interesul viu ce poartă acestea făpturilor naturii în dorința arzătoare de a se instrui.

Preocuparea de competenție în organizarea muzeelor de orice specialitate, este de a da o dezvoltare părții lor educatoare, căci ele instruesc, făcând educația înțelegerii naturii.

Acest rol al lor se îndreaptă către toate păturile de cultură omenească până la intelectualitatea cea mai superioară.

Dar, dacă acest rol în instrucția și educația populară este precumpănitor, colecțiile ce găzduesc muzeele au, înainte de toate, și un caracter științific documentar, și aceasta pentru muzeele de orice fel.

În ele se găsesc adunate comori mari, uneori de valoare incomensurabilă, prin raritatea exemplarelor sau prin întregimea materialului. Sistematica, în genere, și Biologia, în măsură mai restrânsă sau chiar mai largă găsesc în Muzeele de Istorie Naturală un material bogat de studii.

Astfel ele sunt sau devin de fapt și Institute de cercetări, iar deosebirea între ele și Institutele similare Universitare și chiar stațiunile biologice, stă tocmai în mărimea elementului documentar, în posibilitatea de a putea găsi și deci de a putea consulta izvoare mari și prețioase și nu prea rareori chiar unice în felul lor.

Muzeele bine organizate îmbracă deci necesar și haina unui Institut de cercetări. Latura aceasta a lor poate câștiga din ce în ce o importanță mai mare, în sensul că ele își măresc din ce în ce mai mult materialul documentar, iar acele muzee ce dispun de mijloace mai mari devin adevărate cetăți monopolizante a unor chestiuni sau probleme de ordin științific.

Să ne întoarcem acum la Muzeul de Istorie Naturală din București. El ne prezintă în concepția sa primordială tipul muzeului desăvârșit atât din punct de vedere instructiv și educativ, cât și din punct de vedere pur științific.

Dar mai este un aspect al muzeelor care cade greu în cumpănă și care, în special în acest muzeu, a cărui aniversare o sărbătorim, pune în justă lumină concepția și talentul organizatorului său, precum și modul admirabil al realizării lui.

Este intuiția de a ști să se pună în evidență frumusețea și farmecul creațiunilor artistului ce este natura, incomparabil și neîntrecut în ale sale opere și în ale sale resurse inepuizabile și nelimitate.

Totul este izvorât din regulele fundamentale ale marelui principiu universal al simetriei și al echilibrelor vitale. Aceste legi îndrumază simțământul armoniei formelor și a colorilor, care sunt uneori minuni de arhitectură, de o finețe și sensibilitate pe care omul este prea departe de a le putea vreodată atinge în făptuirile sale.

În aranjamentul de expunere a pieselor muzeului din București s'a ținut seamă de latura aceasta așa de atrăgătoare, care are un rol educativ capital, ce se reflectă atât în grupurile biologice cât și în cadrul viu al peisajului. Se înfățișează înaintea ochiului vieața sub aspectul ei real, dar pusă în evidență în mod cât se poate de artistic. În deosebi dispun la meditație motivele din patria noastră și mai ales imaginile din baltă și Delta Dunării prin reproducerea fidelă a unor părți tipice din acest bogat ținut al țării.

Domnule Director și scumpe Coleg,

Sunt, cred, astăzi singurul din acei cari — acum 40 de ani — au cunoscut de aproape începutul activității tale în organizarea Muzeului de Istorie Naturală și în studiul regimului biologic al Dunării noastre și al Mării Negre, *pe atunci* aproape cu totul necunoscut. Am trăit nașterea și dezvoltarea Muzeului de astăzi, am trăit toate acele momente ale dificultăților trecutului ce te întâmpinau, cunosc piedecile ce ți se puneau, dar cunosc și victoriile tale și izbânda aceasta, ce este poate cea mai frumoasă, — de a putea sărbători astăzi o activitate rodnică de 40 de ani închinată culturii neamului, — începută sub un bine voitor concurs regal, *de a putea sărbători astăzi izbânda ta sub auspicii regale.*

În organizarea muzeului se oglindește nu numai voința ta de a rupe cu vederile unui trecut a cărui rutină se menține totuși în multe muzee, unele chiar importante, dar și concepția ta de a uni în această instituție cu scop cultural, totul în glorificarea creatorului și maestrului mare ce e natura.

Sunt înfățișate operele ei sub aspectul lor științific înalt, metodic și instructiv, și în cadrul atrăgător și sugestiv al puterii sale de creație și a legilor ce regulează conviețuirea și interdependența viețuitoarelor.

În aceste imagini se reflectă partea originală a biologului. Imprejurările nu ți-au îngăduit de a realiza până astăzi programul tău în întregime. În schimb însă, ai putut să înființezi în mod compensativ stațiunile biologice de Dunăre și Marea Neagră. Deși puse în serviciul economic al țării, ele corespund cu totul, prin organizarea lor științifică, tendinței tale de a ridica prin ele, Muzeul la înălțimea unui Institut de cercetări al problemelor biologice a apelor noastre.

Studiile tale îndreptate în această direcție te-au condus la concepții de generalizare și de extensivitate ce culminează în noțiunea sintetică de Biosociologie ce ai creat-o.

Structura biosociologică a mediului acvatic al Dunării și Mării Negre, este legată de bioeconomia mediului, după cum ai stabilit, este legată de stări de interdependență, fie ele pozitive sau negative.

E un ce dovedit că noțiunile sintetice se contopesc cu cât ele se ridică mai sus, unindu-se în legi mari ale naturii, poate chiar legi universale.

Ceea ce caracterizează viața este labilitatea mare a echilibrului vital, puterea sa nemărginită de a se adapta mediului, ceea ce după toate, este posibilitatea de a trăi. Ceea ce caracterizează tot ce nu este viețuitor, este posibilitatea existenței acestor echilibre, de altfel rigide, numai în domeniul lor de stabilitate.

Prin aceste caractere se deosebesc fundamental aceste două tipuri de creațiuni, organizate și neorganizate.

Dar unde ele se apropie, unde principiile legilor se contopesc, aceasta este în geneza lor și în regulile lor de asociație. Asociațiunile acestea sunt îndrumate, în regnul mineral, de afinitățile elementelor chimice. Ele sunt exprimate prin *parageneză*, un analogon al materiei neorganizate față de *biogeneza* vieții.

Aceste două noțiuni constituiesc baza oricărei organizări naturale și firești a unui Muzeu de Istorie Naturală.

Toate acestea ale tale noțiuni științifice, mari și noi, se oglinesc în organizarea muzeului, se oglinesc în organizarea Stațiunilor biologice înființate de tine.

Omagiul și distincțiunile ce ți le-a adus lumea științifică streină, sunt cea mai strălucită mărturie de admirație a principiilor diriguitoare și creatoare a Muzeului și a meritelor tale științifice.

Multe instituțiuni științifice, în alte țări, poartă numele fondatorului lor, ca semn de recunoștință și omagiu.

Acest frumos și vrednic sentiment îl descoperim în masele ce de 25 ani vin de se instruesc în Muzeul Național de Istoria Naturală din București, îl găsim la aceste 10 milioane cari, în simplitatea sincerității și admirațiunii lor, l-au botezat Muzeul Antipa.

În lanțul instituțiilor cu caracter științific din țară ce au răsărit în ultimele decenii ale mișcării noastre culturale, Muzeul de Istorie Naturală din București este unul din membrii săi cei mai străluciți.

Monumentul acesta al culturii românești e un tezaur ce aparține națiunii. În el este concentrată și păstrată o muncă de decenii ce nu se va mai putea reface în condițiunile de astăzi, în colecțiile sale sunt atâtea nestimate ce nu se mai pot înlocui.

Orice încercare de a-l micșora în orice fel, atinge de fapt averea Statului, atinge un patrimoniu al Națiunii.

Sunt convins că autoritatea chemată să vegheze asupra mișcării noastre culturale, va ști să apere aceste așezăminte culturale contra arbitrariului administrativ și va da posibilitatea să se desvolte în acea atmosferă de seninătate, care este o condițiune esențială și singură prielnică muncii științifice.

SIRE,

Cuvintele înălțătoare, de înaltă înțelepciune, ce Maiestatea Voastră a rostit la serbarea festivă a uneia din așezămintele culturale regești, ne lasă să întrevedem un viitor fericit pentru consolidarea operelor culturale deja înfăptuite și o puternică încercare de extensiune culturală născândă în toate stratele poporului român.

Exprim dorința tuturor așezămintelor științifice, pe care le reprezintă, urând Maiestății Voastre o domnie lungă și fericită pentru ca această a Maiestății Voastre voință să fie în întregime realizată.

3. Cuvântul Guvernului rostit de Ministrul Instrucțiunii Publice, al Cultelor și Artelor, d-l Prof. D. GUSTI:

Douăzeci și cinci de ani de viață ai unui Muzeu însemnează totdeauna un popas vrednic de laudă, atunci când vremea a fost atât de bine întrebuințată, ca la Muzeul de Istorie Naturală din București.

Cine poate să-și amintească cele câteva săli și cele câteva colecții, mai mult de curiozități, din clădirea din strada Polonă, de unde a ieșit, ar crede că este supus unei iluzii optice, când trece astăzi printr'însul, unul din cele mai bogate și mai frumos așezate așezăminte de acest fel, din câte are Europa.

Dacă ne mai gândim și la istoria minunată a acestui Muzeu, care a ajuns la strălucire, cu mijloace bănești foarte puține, datorită mai ales unei convingeri nesdruncinate, unei voințe neînfrânte și unui talent gospodăresc excepțional, să pună împreună tot ce se vede aci, și, mai ales, atâtea din cele ce nu se văd: valul de cercetări originale științifice, de cunoștințe didactice și de educație socială, revărsat din belșug și departe, — admirația noastră trece dincolo de instituție și caută să ajungă la om.

Ministerul Instrucției, Cultelor și Artelor nu poate să lase să treacă această zi fără să nu-și mărturisească toată mulțumirea și recunoștința d-lui director Dr. Grigore Antipa, care de 40 de ani îmbracă această demnitate. Increderea pe care i-au arătat-o, în întâiul rând marele său ocrotitor, Regele Carol I, și atâția Miniștri ai școlilor și colegii de știință din țară și din streinătate, s'a dovedit pe deplin întemeiată.

Muzeul de Istorie Naturală este un centru de lucru, cu foarte multe răsfrângeri și rezonanțe, unde se cultivă deopotrivă știința și viața și unde s'a plămădit acea originală concepție a « Biosociologiei » și a « Bioeconomiei », care a fost aplicată în prețioasele cercetări asupra « Evoluției poporului român ».

SIRE,

Ca un răspuns fericit și plin de făgăduințe la hotărîrea Maiestății Voastre să adunați într'o singură unitate și să luați conducerea Fundațiilor Culturale Regale, se îmulțesc și se întrec, în timpul din

urmă, prilejurile de organizare, de creație și de comemorări dragi, atât în domeniul științelor cât și în cel al literaturii și artelor.

Toată viața noastră culturală freamătă de puteri și de dorințe mari. Pe făgașul cercetat de ziua de astăzi, Ministerul Instrucției, Cultelor și Artelor, încredințat de marele rost al Muzeelor, pe de o parte, pentru știință și artă și socotindu-le, pe de alta, școala liberă a națiunii, caută mijloacele cele mai potrivite pentru o întărire și dezvoltare a lor. Modelul pe care ni-l dă directorul Muzeului de Istorie Naturală și pregătirea d-sale de muzeolog, la care Ministerul a făcut și până acum apel, ne vor fi de cel mai mare folos și de acum înainte.

Din acest interes sporit față de muzee și din colaborarea tuturor celor chemați, pentru binele lor, nu se poate să nu răsară și acele mijloace materiale, deocamdată atât de mărginite, fără vina noastră, care să le pună la adăpost de lipsurile de astăzi.

Pilda și însuflețirea Maiestății Voastre ne vor face eforturile și aci, ca și în toate direcțiile culturii naționale, mai ușoare și mai rodnice.

M. S. Regele în Laboratorul Directorului

M. S. Regele Carol II rostind cuvântarea Sa în ședința solemnă dela 23 Mai 1933.

4. Cuvântul MAIESTĂȚII SALE REGELUI CAROL II:

Domnilor,

Sărbătorind astăzi 25 de ani de existență a Muzeului de față, 40 de ani de muncă în această direcțiune și 100 de ani de când s'au făcut primele începuturi în această direcțiune, fac constatarea că, din punct de vedere cultural, am îmbătrânit. Dar dacă în viața de toate zilele îmbătrânirea este un lucru care nu face tuturor plăcere, sunt convins că, din punct de vedere al dezvoltării noastre culturale, aceasta este un lucru care ne umple sufletele de bucurie.

După cum ți-am spus, Domnule Director, Eu sunt un vechiu cunoscut al Muzeului și al D-voastră și, de când lucrați acolo în strada Polonă, știți cu ce dragoste și interes am urmărit fiecare pas de dezvoltare al acestei instituțiuni.

O pot afirma și Eu: Muzeul acesta este una din instituțiunile de cultură ale României cu care ne putem fâli și care a dus bunul renume al țării noastre peste granițe.

Modul cum D-voastră ați știut să învingeți greutățile imense pe care a trebuit să le treceți se datorește numai credinței și muncii de

II.

DESPRE ROSTUL, ORGANIZAREA ȘI ACTIVITATEA MUZEULUI NAȚIONAL DE ISTORIE NATURALĂ «GRIGORE ANTIPA»¹⁾

Societatea noastră de Radiofonie, a luat nimerita măsură ca, în alcătuirea programelor ei din iarna aceasta, să prevadă și o serie de conferințe, cu scopul de a se face cunoscute Institutele principale de cultură ale țării și a permite astfel publicului mare să ia cunoștință, nu numai de aparențele sub care se prezintă ele ci și de starea lor reală, de organizarea lor și de activitatea ce se desfășură în ele. A fost o idee fericită, căci astăzi știința și cultura nu mai pot și nu trebuie să rămână un apanaj al unui număr restrâns de persoane, ci ele, privind viața întregului popor și condiționând întreaga sa evoluție, trebuie să pătrundă cât mai adânc în toate păturile sociale și să formeze preocuparea de căpetenie a oricui. Fiecare cetățean, în limitele puterilor și ocupațiilor sale, trebuie astăzi să ia o parte activă și la viața culturală cu progresele ei. Aceasta va fi posibil, însă, numai atunci când ei vor avea puțința de a cunoaște, până în toate amănunțele, și a urmări de aproape viața și dezvoltarea tuturor acelor instituțiuni care au menirea specială de a pregăti și îndruma mersul culturii poporului nostru.

Căci, în adevăr, aceste instituțiuni de cultură nu trebuie să fie numai niște creațiuni artificiale, còpii, cu fațade frumoase, de pe instituțiunile similare streine, adoptate, fără niciun rost, numai pentru a ne putea fâli că avem și noi aceleași institute ca țările cele mai înaintate în civilizație din Apus. Fiecare dintre ele trebuie să-și aibă rădăcina sa adânc împlântată în nevoile reale ale țării și ale poporului nostru și să aibă de îndeplinit un rol bine determinat în organismul nostru de Stat și în propășirea noastră spre progres, astfel cum sunt și au fost create și institutele similare din țările civilizate apusene.

¹⁾ Dezvoltarea unei conferințe ținută la 6 Ianuarie 1934 la Radio România.

Intre principalele instituțiuni de cultură ale fiecărei țări stau fără îndoială în primul loc *Muzeele*. Importanța lor pretutindeni este considerată atât de mare încât un cunoscut învățat american, d-l Brown Good, a putut afirma că «treapta culturală la care a ajuns un popor se recunoaște după starea în care se găsesc Muzeele sale». Și în adevăr, ce dovadă mai vădită putem avea despre străvechea cultură a popoarelor din țările apusului Europei, decât vizitând comorile artistice și științifice acumulate de serii de generațiuni în Muzeele acelor țări; și ce învățătură și educație mai temeinică pot avea generațiunile nouă — atât pentru cunoașterea profundă a naturii proprii lor țări și a întregii fețe a pământului cât și pentru cunoașterea produselor geniului omenesc, în toate ramurile de activitate, — decât studiind colecțiile acelor instituțiuni. Prin ele se stabilește atât legătura între culturile tuturor popoarelor cât și continuitatea dintre munca generațiilor ce se succedează. În ele se educă tineretul ca fii ai țării lor și ca cetățeni ai omenirii civilizate și tot aci se pregătesc ei și pentru problemele viitorului.

Astăzi toate capitalele țărilor europene au acumulate adevărate comori în Muzeele lor, iar în țările cu civilizațiune veche, aproape nu există un oraș mai important care să nu aibă cel puțin un Muzeu: Franța posedă la 1909, în afară de cunoscutele Muzeu de valoare mondială din Paris, 250 Muzeu în provincie; Germania, la aceeași dată, avea, în afară de nenumăratele colecțiuni didactice anexe ale învățământului, 210 Muzeu publice; Marea Britanie 211; Italia, Spania, Belgia, Olanda, Danemarca, Suedia, Norvegia, Austria, Boemia etc. au un enorm număr de Muzeu răspândite până în cele mai neînsemnate orașe de provincie. Chiar astăzi — în epoca celei mai grele mizerii economice și sociale prin care a trecut omenirea, cu zecile de milioane de oameni rămași fără posibilitate de muncă și câștig — este o adevărată furie pentru înființarea și construirea de Muzeu noi și cu deosebire pentru Muzeu destinate științelor pozitive. În țările de peste Ocean cheltuelile cu construcțiile de Muzeu au luat proporții necunoscute încă până acum, cum a fost pentru: Muzeul american de Istorie Naturală dela New-York, noul Muzeu de Istorie Naturală a Institutului Smitsonian din Washington și Muzeul de Istorie Naturală din Chicago. Pentru noua clădire a acestui din urmă Muzeu — fără colecțiuni — cunoscutul comerciant Marshal Field a dăruit prin testament 8 milioane de dolari, adică 1.350 mil. lei. Chiar în insulele izolate ale Pacificului, ca la Honolulu, s'au construit acum în urmă Muzeu de Istorie Naturală care ar face cinste și celei mai importante capitale a statelor europene.

Care să fie dar cauza acestei ne mai pomenite furii? Să fie oare numai o boală molipsitoare trecătoare, ori satisfacerea unei simple vanități costisitoare ajunsă la modă? sau răspunde ea, în adevăr, unei necesități adânci reale a sufletului omenesc și a nevoilor mersului său spre progres? Este în adevăr o nevoie sufletească, este

setea de cultură, care a cuprins masele populare din toate țările, și nevoia organică a omenirii de a pune stăpânire pe lume prin cunoașterea naturii și legilor care o conduc.

* * *

Pentru a putea explica care este adevăratul rost al Muzeului nostru de Istorie Naturală și care este organizarea și activitatea sa, este nevoie să privim chestiunea în cadrul larg în care aparține ea; și anume, este nevoie să examinăm mai întâi care este, în general, rostul acestor Muzeu, cum s'au născut și au evoluat ele, care a fost nevoia culturală, economică și socială care a provocat dezvoltarea lor, ce rol au ele de îndeplinit astăzi și ce menire au ele în viitor? Privită astfel chestiunea, oricine va putea, apoi, să judece singur care este — în cadrul nevoilor speciale ale țării noastre — adevărata importanță și scopul Muzeului nostru cât și ce organizare trebuie să-i dăm pentru a-și putea îndeplini cu succes menirea sa în mersul dezvoltării noastre culturale, sociale și economice. O scurtă ochire asupra evoluției scopului și organizării Muzeelor în trecut ne va lumina mai bine în această privință.

Numele de « Muzeu » (« μουσειον »), derivând dela cuvântul grec *Musa*, însemna în antichitate « Templul Muzelor » și se aplica apoi în general pentru un « loc consacrat Muzelor » adică științelor și artelor. Muzeele și-au luat naștere la vechile popoare odată cu trezirea unei nevoi mai puternice de cultură, cel mai vechi fiind Muzeul din Alexandria, creat de Ptolemaeos Philadelphos între 285—247 a. Chr. În acel Muzeu erau adunați un număr de învățați cari dispuneau de o clădire enormă și erau întreținuți pe socoteala Statului « pentru a se putea îndeletnici fără nicio grijă cu preocupările lor științifice ». În special, după nevoile intelectuale ale timpului — când popoarele de atunci căutau să-și perfecționeze limba, să-și mângâie sufletul, să-și apere sănătatea și să-și dea socoteală de rostul lor în natura ce-i înconjură, — ei se îndeletniceau în deosebi cu filologia, poezia, medicina și științele exacte. O bibliotecă enormă, conținând peste 400.000 suluri, le sta la dispoziție pentru cercetările și meditațiile lor. Acest prim mare muzeu era dar ceea ce sunt astăzi Universitățile și Academiiile noastre, cu toate depozitele lor culturale și laboratoarele de cercetări.

Evoluția preocupărilor culturale ale omenirii a dus însă treptat, prin neconținute diferențieri și specializări, la dezvoltarea unui tot mai mare număr de ramuri de îndeletniciri intelectuale, având fiecare țelurile și metodele ei și cerând deci și o serie de instituțiuni tot mai variate pentru cultivarea lor.

Pentru învățământ, s'au creat succesiv școlile superioare speciale și universitățile, iar pentru adunarea, conservarea, studierea

și expunerea operelor de artă, a rarităților și a întregului material documentar științific, au rămas Muzeele.

Felul Muzeelor a evoluat și el după nevoile intelectuale și materiale ale timpului, însuflețindu-se însă întotdeauna și luându-și directivele din cerințele culturale, sociale și economice ale epocelor respective. Incepându-se cu colectarea și îmagazinarea operelor de artă și a variatelor produse ale geniului omenesc din toate timpurile precum și a mineralelor rare, pietrelor scumpe și tot felul de « Rarități naturale », nevoia unei rânduiri științifice a materialului adunat a dus treptat la o specializare tot mai mare și apoi la separarea colecțiilor în *Muzee de artă* și *Muzee de științe*.

Origina Muzeelor de științe o formează așa zisele « Cabinete de mineralii », « Camere de rarități și curiozități » și « Cabinete de Naturalii » etc. ale vechilor Muzei, cât și colecțiunile particulare ale diferitelor persoane sau asociații de colecționatori cari se îndeletniceau cu studiul naturii. Aceste toate erau la început considerate numai ca anexe ale Muzeelor de arte sau ale palatelor și castelurilor vechilor case domnitoare, sau erau instalate în localurile asociațiilor de colecționatori, din care își trag originea multe din marile actuale Muzei, ca cel dela Londra, Frankfurt a/M. etc.

Cucerirea și colonizarea nouilor continente, marile expediții geografice și naturaliste, străbaterea oceanelor și ghețelor polare, etc., toate acestea aducând în Europa colecțiuni din ce în ce mai bogate asupra naturii tuturor țărilor și apelor de pe fața pământului și asupra vieții și stării culturale a popoarelor ce o locuesc, au îngrămădit în Muzeele europene enorme cantități de material, care cereau și ele să fie rânduite și studiate sistematic. Progresele științei, pe de altă parte, nu mai permiteau ca aceste bogate colecțiuni adunate de pe toată fața globului să mai fie considerate numai ca « curiozități și rarități »; ele cereau acum să fie supuse unui studiu științific aprofundat, pentru a servi atât la lărgirea și aprofundarea cunoștințelor științifice asupra naturii și culturii acelor țări și popoare cât și la exploatarea practică a bogățiilor lor naturale.

Această necesitate — cât și chiar nevoia unui studiu mai aprofundat al naturii din însăși țările de pe continentul european — precum și marile progrese ale științei, au făcut să se creeze încă de acum 300 de ani *Muzee speciale de « Știință Naturală »*. Astfel, încă din 1635, s'a înființat în Paris marele « *Museum national d'Histoire Naturelle* » de la Jardin des Plantes, în care învățați ca Cuvier, Lamarck, Geoffroy S. Hillaire, Buffon, Pasteur, Chevreuil, etc., cari fac fala științifică a Franței, și-au desfășurat activitatea lor ca și învățații din Alexandria de acum 2000 de ani. La 1679 s'a înființat apoi la Oxford, de către Elias Ashmole, cel mai vechiu Muzeu din Anglia. Urmează apoi: Woodwardian Museum dela Cambridge (1728), marele Muzeu de Istorie Naturală din Leiden (Olanda), reorganizat

apoi de către cunoscutul naturalist Schlegel, în care s'au adunat și bogatele colecțiuni din arhipelagul Malaic ș. a. m. d.

Nouile Muze de Istorie Naturală, care azi acoper cu o deasă rețea întregul nostru continent și chiar fața pământului, nu mai sunt însă săli de petrecere pentru admirarea rarităților și curiozităților naturii, ci sunt institute sistematic organizate pentru studiul ei. Ele sunt acum împărțite, după specialități, în secțiuni separate de: Zoologie, anatomie comparată, paleontologie, botanică, geologie, mineralogie, petrografie, antropologie, podologie, prehistorie etc. toate aplicațiile lor practice.

Ba încă, unele — ca cel din Paris — au chiar secțiuni de Chimie, Fizică, Bacterologie, etc. Multe din Muzele moderne au și anexe pentru completarea cercetărilor lor, ca: aquarii, terarii, grădini zoologice, stațiuni biologice, stațiuni bio-oceanografice etc.

Ele sunt acum adevărate colonii de învățați, iar laboratoarele lor sunt formidabile uzine pentru cercetarea naturii de pe planeta noastră și pentru găsirea posibilităților de a ajunge la stăpânirea omului asupra ei.

Reorganizate odată pe aceste baze, s'a văzut în curând că nouilor Muze le mai revine acum și un important rol ca *Institute de popularizarea științei*. O organizare specială a fost dar necesară și în această nouă direcție și, în scurt timp, toate Muzele mari și-au clădit săli spațioase pentru instalarea colecțiilor, pe care le-au lăsat libere pentru vizitarea publicului. La început se expunea în vitrine toate colecțiunile, dar rezultatele pentru vulgarizare erau neînsemnate și numărul vizitatorilor era foarte mic. Și astăzi încă, multe din vechile Muze au rămas tot în această stare, până ce neuitatul profesor Moebius a organizat colecțiile publice ale Muzeului din Berlin după cu totul alte principii, mai corespunzătoare noului scop.

Muzele de științe, moderne, ca o consecință a dezvoltării lor istorice, au dar astăzi a îndeplini următoarele 3 funcțiuni fundamentale;

1. Ca *Institute de cercetări științifice*, pentru înaintarea științei pure și aplicate.

2. Ca *Depozite de colecțiuni*, conservate, clasificate și rânduite astfel ca să poată servi la orice moment ca material documentar și de cercetări științifice; și

3. *Institute de popularizare* prin colecțiuni publice, însoțite de preparate, modele și explicațiuni și alese astfel încât să poată servi necesităților învățământului cât și răspândirii științei în marile mase populare.

Pentru satisfacerea acestor 3 scopuri fundamentale se cere, în primul rând — după cum a făcut-o mai întâi Möbius — o separațiune radicală a colecțiilor publice de cele științifice și o organizare specială a fiecăreia din ele pentru a putea corespunde cât mai bine menirii ei.

Asupra principiilor acestei organizări, discuțiile durează de mai multe decenii fără a se fi terminat încă. Astfel s'a născut o știință specială — *Muzeologia* — care tratează despre organizarea și instalarea Muzeelor și despre metodele și procedeele tehnice muzeologice, iar în diferite țări apar o serie de reviste speciale de Muzeologie, etc. Administrarea, organizarea, instalarea și aranjarea Muzeelor a devenit așa dar o specialitate aparte, independentă de științele cărora aparțin colecțiunile. În special chestiunea organizării colecțiunilor publice este extrem de gingașă, căci ea are și o latură pedagogică specială și adaptată atât naturei speciale a fiecărei țări cât și intereselor speciale a nivelului general cultural al poporului respectiv. Astfel, de ex., experiența ne învață că numărul exemplarelor expuse din fiecare grupă trebuie redus la minimum, pentru a nu obosi și îndepărta publicul. Prin puține tipuri atrăgătoare—bine alese și bine explicate, prin modele, desene, texte etc.—trebuie să fim în stare a desvolta interesul vizitatorului și a-i da o solidă idee generală de elementele fundamentale ale fiecărei științe, lăsând însă posibilitatea, celor ce se interesează mai de aproape de o chestiune, de a străbate și în colecțiunile științifice pentru a se putea documenta acolo mai bine.

Tot de asemenea trebuie avut în vedere că, pe când *Rânduiala colecțiilor științifice* se face după probleme și după țările de proveniență ale materialului, în colecțiunile publice ea trebuie să țină seama, în primul rând, de țara în care se află situat Muzeul. Aceasta, atât fiindcă principiile pedagogice cer ca colecțiile noastre să porceadă dela cunoscut pentru a ajunge apoi la necunoscut, cât și fiindcă unul din scopurile principale ale Muzeelor este de a da puțința fiecărui vizitator să-și cunoască cât mai de aproape țara sa și prin aceasta să învețe a o aprecia și iubi cu cât mai multă pricepere și convingere. Un asemenea fel de expunere și aranjament al colecțiilor nu poate fi însă niciodată importat sau copiat din alte țări și constituie dar o problemă specială pentru fiecare Muzeu. În general dacă multe din obiectele care compun colecțiunile pot fi aduse din străinătate, Muzeele Naționale de Istorie Naturală ca atare, în compunerea lor, nu pot fi copiate sau transportate dintr'o țară în alta și naționalizate; ele trebuie să crească din pământul țării în care se află, cu natura și problemele ei speciale și cu nevoile firei speciale și aptitudinelor culturale ale populației ei.

* * *

Prin această scurtă expunere a istoricului Muzeelor de Istorie Naturală din lume, a scopurilor ce le urmăresc și a principiilor fundamentale pe care se bazează organizarea lor actuală, am pus chestiunea Muzeului Național de Istorie Naturală din București în cadrul în care se cuvine s'o examinăm. Acuma cred că oricine va

putea judeca mai bine care sunt scopurile pe care are a le satisface acest Muzeu român și, vizitându-l cu mai multă atențiune, își va putea da seama întru cât acele scopuri pot fi atinse prin organizarea ce o are.

Pentru a înlesni această judecată, voi face acum și un scurt istoric al acestui Institut și voi expune apoi, în mod sumar, principiile ce s'au avut în vedere la construirea și organizarea sa cât și starea în care se găsește azi precum și activitatea ce o desfășură.

Muzeul din București s'a înființat în 1834, la Colțea, de către Mihail Ghica Vodă, numind în 1837 ca conservator pe pictorul *Carol Wahlstein de Vella*, originar din Gospici (Croatia), care era atunci profesor de desen și caligrafie la liceul Sf. Sava din București. La 1850 Muzeul acesta s'a despărțit în Muzeul de științe fizice și Muzeul de științe naturale. Dintr'un raport al lui Wahlstein dela 2 Aprilie 1853, prin care el trimite Eforiei cataloagele Muzeului, vedem că colecțiunile erau foarte sărace: « Obiecte de Mineralogie, Cochilii, Animale, Crustacee, Petrificate și minerale din munții țării, o colecție de oase și plante fosile clasificate de un francez Jean Danhauser, Antichități și modele a unei mașini de agricultură ». Foarte caracteristice în această privință sunt următoarele fraze din acest raport al lui Wahlstein: « Când s'a început Muzeul, era localul gol de tot, fiindcă cu vremea nu am mai putut strânge obiectele de zoologie, de minerale și alte. Dar pentru ca să dau satisfacție de numirea « Muzeul », am împodobit locurile goale chiar cu ale mele proprii obiecte... (urmează enumerarea acelor câteva obiecte... o pușcă dela Mihai Viteazu, o sabie, un tablou, etc.).

La 1857, Wahlstein fiind pensionat, vine în locul său un preparator zoolog italian Fererati. Sub acesta colecțiile se îmbogățesc foarte mult, mai cu seamă printr'o bogată colecție de animale de toate clasele, împăiate și în alcool, donate de Muzeul din Turin, cât și cu câteva animale din țară împăiate de el. În acest timp, construindu-se noul local al Universității, Muzeul — numit acum « *Muzeul de Zoologie și Mineralogie* » — se mută în aripa dreaptă a acestei clădiri.

Fererati este înlocuit în urmă ca Director prin Profesorul de Geologie dela Universitatea din București Gr. Ștefănescu, care și instalează în localul Muzeului laboratorul universitar de Geologie și Paleontologie. În urmă, regretatul botanist Dr. D. Brândză ia direcțiunea colecțiilor de botanică ale Muzeului, pe care le alipește la catedra sa dela Universitate și pe care le mută mai târziu în noul institut de botanică ce s'a construit la Cotroceni.

Între timp, un incendiu în localul Universității face ca vechile colecții dela Turin — deja mâncate de molii și decolorate de soare — să fie ruinate și mai mult. Colecțiuni noi nu se mai cumpărau, căci fondul bugetar al Muzeului se cheltuia pentru nevoile laboratorului de geologie al Universității. Numai neuitatul Dimitrie Sturdza, ca ministru Instrucției Publice, a cumpărat pentru Muzeu o colecție

de insecte din România dela entomologul Montandon din Broșteni și o colecție de Coleoptere dela Kenderessy din Transilvania. In afară de acestea Muzeul nu se mai îmbogățea decât cu preparatele rău împăiate ale unui preparator absolut strein de această meserie și care în majoritate constau: din animale comune de vânătoare, animale domestice, un număr mare de câini, pisici, canari și alte asemenea animale de casă — pe care proprietarii lor le făceau donațiune Muzeului ca să le mai poată vedea măcar împăiate și după moarte — mortăciuni de pe la menajerii, monștri — viței cu 2 capete, copii cu 4 picioare, etc. — pe care erau obligate comunele din țară să le trimită oficial Muzeului, etc. Toate acestea, în număr mare de exemplare din fiecare specie, erau trecute în registrul de inventar cu numere separate și în rapoartele anuale despre « îmbogățirea colecțiilor ». Etichetele ce se puneau pe preparate arătau ce concepție se avea atunci despre un Muzeu. Astfel pe un borcan, expus la locul de onoare, în care era conservat în alcool un pui de pisică cu 2 guri, se găsea o etichetă în poezie, cu următorul text:

Catră șioareci:

De-aș fi trăit.

Ce-ați mai fi pătitit,

De eram c'o gură v'aș fi decimat

Dar cum sunt cu două v'aș fi exterminat.

Preparatorul avea și el, se pare, libertatea de a corija sau completa natura; astfel am găsit o serie de pasări împăiate, având capul dela o specie, trupul dela alta și coada dela alta, ș. a. m. d.

Acesta era Muzeul Național la 4 Aprilie 1893, când s'a decis separarea colecțiilor zoologice de laboratorul geologic și de colecțiunile Minerologice, care au trecut și ele la laboratorul de mineralogie și petrografie dela Universitate.

Colecțiunile se aflau într'o astfel de stare că nu erau demne să figureze nici măcar în Muzeele ambulante dela bâlciuri. In tot cazul, ele erau pline de molii și de larve de *Anthrenus* și constituiau un pericol pentru orice preparat nou. Vechile colecții dela Turin — singurele care au avut o valoare științifică reală — erau acum și ele inutilizabile, cu etichetele lipsă sau schimbate; preparatele din sticle, cu alcoolul evaporat și intrate în putrefacție, preparatele anatomice uscate erau toate mâncate de larve de insecte ș. a. m. d.

Singurul noroc a fost că, sub scările Muzeului — între praf și gunoi — zăceau de mulți ani, un mare număr de lăzi încă nedespachetate, în care se afla: o mare și foarte prețioasă colecție, dăruită cu vreo 10 ani în urmă de către un medic român originar din Reșinari, D-rul Hilarie Mitrea, constând din: piei de animale și pasări, o bogată colecție de Amfibii, Reptile, Crustacee, Miriapode etc. în alcool, o serie de obiecte etnografice etc., pe care toate

le-a colectat și preparat el din Java, Sumatra, Borneo, Noua Guinee, Malaca și Celebes și pe care le-a dat mai întâi spre determinare, Muzeului imperial din Viena. Alte lăzi conțineau un mare schelet de balenă, distrus însă cu totul de larvele de insecte. În fine o altă serie de lăzi conțineau o întreagă colecție etnografică din Africa și America de Sud, pe care însă a reclamat-o răposatul Tocilescu pentru Muzeul de antichități și despre soarta căreia nu mai știu decât că costumele scumpe s'au găsit complet distruse de molii.

Pot afirma acum că, ceea ce am putut salva din colecțiile atât de prețioase ale lui Mitrea — la prepararea cărora am lucrat câțiva ani — este singurul material de adevărată valoare științifică pe care l-am putut utiliza pentru noul Muzeu.

În Aprilie 1893 separându-se de fapt colecțiunile zoologice ale Muzeului de colecțiile geologice, paleontologice, minerologice și petrografice ale Universității — după ce colecțiile botanice trecuse deja cu mult înainte la Institutul botanic dela Cotroceni —, Statul a închiriat o casă specială, în strada Polonă, pentru a se instala noul Muzeu și m'a numit director.

Mă aflu acum dar în fața a 2 mari probleme:

1. De a aduna colecții, care lipseau cu desăvârșire, și
2. De a organiza din ele un *Muzeu Național de Istorie Naturală*, care să corespundă nevoilor reale ale țării și poporului român.

Modul cum am putut aduna și instala — fără bani și fără ajutoare — toate aceste bogate colecțiuni care alcătuiesc actualul Muzeu de Istorie Naturală, constituie un capitol a parte pe care nu cred că e necesar să-l dezvolt aci. E suficient să spun că metodele întreprinșate au fost continue călătorii — pe cheltuiala proprie — de studii și de colecționare de material în toate colțurile țării și în streinătate, pe munți și pe ape, între care 9 luni continue pe Marea Neagră; continuu contact cu colegii din toate țările lumii, cu stațiunile de biologie marină, cu marile expediții de explorări științifice cât și cu târgul internațional de obiecte de Istorie Naturală și, mai presus de toate, o continuă și nerușinată cerșetorie.

Fapt este că dela 1893 și până la 1906, casa din strada Polonă — în care instalasem și un început de Muzeu public pentru școale, studenți și popor — ajunsese un mare depozit de colecții, imagazinate până și în pod, pivnițe, atenanse, etc. Atelierele de taxidermie, de preparate anatomice, de tâmplărie și fierărie, pe care le organizasem nu încetau de a prepara obiectele sosite și a le transforma în preparate și modele de Muzeu. La 1905 aveam deja adunate aci: toată fauna țării cu apele ei și Marea Neagră; toate tipurile caracteristice din faunele altor țări și chiar continente, o bună colecție de schelete, de anatomie și embriologie comparată; un început de colecțiune geologică, paleontologie, mineralogie și petrografie, o bună colecțiune de antropologie și o suficientă colecțiune de etnografie generală.

Cu acestea urma să fac acum un adevărat Muzeu și, numai grație nemuritorului Mare Rege Intemeietor Carol I și neuitatului său sfetnic Dimitrie Sturdza, s'a putut găsi în 1905 neînsemnata sumă de 350.000 lei — plătită în 3 rate anuale — pentru clădire.

* * *

Acuma însă ajunsesem în fața celei de a doua probleme: *Ce organizare trebuie să aibă acest Muzeu?* astfel ca el să nu fie o copie fără rost după Muzeele streine, ci o adevărată instituție de cultură națională și să corespundă nevoilor speciale ale țării și poporului nostru.

Asupra acestei probleme având tot timpul disponibil să meditez în liniște dela 1893 până la 1903, iată pe ce căi am putut ajunge să-mi formez o concepție proprie:

1. *Vizitând și studiind la fața locului toate Muzeele importante din lume* — unde am discutat cu directorii și cu arhitecții cari au construit Muzeele moderne, adunând planuri, proiecte și o întreagă bibliografie — am putut să-mi dau seama de starea chestiunii, de problemele generale muzeologice ce se urmăresc și de progresele realizate.

2. *Studiind Psihologia publicului nostru*, pentru care practica de 12 ani în micul Muzeu din strada Polonă — vizitat și el de un public foarte numeros — mi-a fost de un mare folos. Aci am urmărit, zi cu zi, publicul vizitator din toate păturile sociale, conducându-l adeseaori eu însumi prin sălile Muzeului, dându-le explicații și ascultând cu luare aminte observațiile ce le făceau și întrebările ce mi le puneau. Astfel am putut să constat felul preocupărilor lor intelectuale, direcția în care e nevoie de a desvolta mai mult interesul și curiozitatea lor și mijloacele prin care se poate ajunge mai lesne la acest scop. De asemeni am mai putut experimenta care anume metode de expunere sunt cele mai indicate pentru a prezenta colecțiunile într'o formă cât mai atrăgătoare și mai educativă, potrivită puținței lor de înțelegere.

3. *Studiind de aproape bazele naturale ale Producției țării*, printr'o îndelungată și intensivă activitate economică, în Ministerul Domeniilor, în legătură cu punerea în valoare a bogățiilor naturale ale țării: Agricultură cu toate ramurile ei, Zootehnie, Păduri, Pescărie, Marea Neagră, subsol, etc.

Toate acestea, formând obiectul secțiunilor de științe aplicate, au o mare importanță atât pentru activitatea științifică cât și culturală a Muzeelor.

4. *Studiind nevoile și programele învățământului științelor naturale* în toate școlile din țară — inferioare, superioare, profesionale, speciale etc. — și luând parte activă în comisiunile de alcătuirea

programele și având chiar însărcinarea pentru organizarea colecțiilor școlare.

Pe toate aceste căi am pregătit *Programul de organizare a noului Muzeu*.

* * *

Iată acum, care anume au fost nevoile speciale ale țării și ale putinței dezvoltării prin cultură ale populației noastre, pe care le-am avut în vedere în organizarea ce i-am dat-o și pe care trebuie să le poată satisface Muzeul nostru:

1. În primul rând s'a ținut seamă că, deși România este o țară bogată și frumoasă, din punctul de vedere științific ea este încă în mare parte o « terra incognita »; apoi, de asemenea, că cea mai mare parte din atât de variatele ei bogății naturale — care constituiesc baza întregii noastre activități economice — zac neproductive și sunt astăzi exploatare, din cauza lipsei unui studiu științific aprofundat, în mod cu totul primitiv, numai pe baze empirice, « cum s'a apucat din părinți ». Intregul aparat politic, economic și cultural al țării, bazându-se pe producția și pe veniturile acestor bogății naturale, era o necesitate de viață pentru noi să avem — ca și alte țări — un « *Institut special de cercetări* », cu toate colecțiile, laboratoarele și bibliotecile necesare, care să aibă menirea de a studia natura țării sub toate formele și aspectele ei și să alcătuiască *Inventarul complet al celor 3 regnuri* — animal, vegetal și mineral — a naturii ei.

2. În al doilea rând, s'a ținut seama că poporul nostru, atât de inteligent dela natură, duce o viață proprie — manifestată în toate îndeletnicirile și obiceiurile sale — și are o cultură nescrisă originală — un produs al îndelungatei sale experiențe pe pământul acestei țări și al moștenirii dela strămoșii săi — care-l povățuește de 2000 de ani în toate împrejurările și îndeletnicirile vieții sale. Această cultură reală — intelectuală, morală și materială — care trebuie să constituie baza dezvoltării sale în viitor, este în mare parte necunoscută nouilor generațiuni și amenințată să fie înlocuită printr'o semicultură oficială, în multe privințe inferioară ca valoare. O cercetare științifică aprofundată asupra *Etnografiei* poporului nostru — mai cu seamă întru cât privește raporturile sale cu natura — ar răspunde dar satisfacerii unei alte necesități fundamentale și, în primul rând, aceleia « de a se cunoaște pe sine însuși », pentru a-și putea astfel asigura păstrarea neatinsă și dezvoltarea mai departe a ființei sale proprii. Imagazinarea unui cât mai bogat material științific în vederea acestor studii etnografice răspunde dar de asemenea unei imperioase nevoi a țării.

3. În al treilea rând, s'a ținut seama că, chiar în cel mai mare centru universitar și școlar al țării, științele naturale se învață

numai din carte, elevii fiind siliți să memoreze întregile descripții fără să aibă ocaziunea de a vedea obiectele în natură. O colecțiune didactică, sistematică și bine adaptată pentru nevoile tuturor ramurilor și gradelor de învățământ teoretic și aplicat, răspunde de asemenea unei a treia mari necesități speciale.

4. În fine, s'a mai ținut seama și de faptul, extrem de alarmant, că țara noastră are un număr extraordinar de mare de neștiutori de carte. Firește că orice cale de a răspândi cultura în popor este binevenită, dar de sigur că o colecțiune publică bine chibzuită — prezentată după metode pedagogice pe înțelesul tuturor și adaptată nevoilor și aptitudinilor naturale ale poporului — va contribui mai mult decât orice alt mijloc la satisfacerea acestei superioare necesități.

Acestea sunt principalele nevoi științifice, culturale, economice, sociale și naționale, care au dictat planul de organizare și pe care trebuie să le satisfacă Muzeul nostru de Istorie Naturală, constituind rostul său de căpetenie.

* * *

Rămâne acum să mai arăt în câteva cuvinte activitatea acestui Institut, cu rezultatele ce le-a dat și cu starea sa actuală.

1. Prima noastră ocupațiune a fost adunarea și prepararea colecțiilor. Rezultatul a fost că, pornind aproape dela zero și cu mijloace bugetare extrem de reduse, s'a ajuns, în 40 de ani, a se aduna colecții compuse din aproape două sute de mii de exemplare — din care multe rarități și exemplare unice — a căror valoare comercială se evaluează azi la mult peste o sută de milioane lei.

2. A doua grijă a fost *studierea și punerea în execuție a noului local cu toate anexele și instalațiile sale*, cu vitrinele și dulapurile necesare expunerii și înmagazinării colecțiilor. Vitrinele de fier ce le avem sunt cele mai sistematice care există și ne-au fost dăruite de câțiva prieteni personali din streinătate. Ele reprezintă acum o valoare de aproximativ 10 milioane lei și au cam 3.500 m. p. de geamuri de cristal iar vizitatorul trebuie să parcurgă în jurul lor, în sălile de expoziție, un drum de 1½ km. Dulapurile de înmagazinare au fost construite în atelierele Muzeului. Totodată s'au organizat sălile pentru colecțiile științifice, laboratoriile de studii, biblioteca, atelierele de preparatorie, atelierele de tâmplărie și fierărie, aqvariile, etc. cu tot mobilierul, aparatele și instalațiile lor, care toate au fost puse la timp în funcțiune, servind cercetărilor științifice.

3. În al treilea rând, a venit *organizarea colecțiilor publice*, după un plan muzeologic original, care s'au instalat și expus în 28 săli mari. Ele sunt împărțite în secțiunile de: Zoologie și Biologie generală cu aplicațiile lor; Anatomie și Embriologie comparată;

Paleontologie, Geologie și Mineralogie, Oceanografie și Limnologie, Preistorie. Modul de expunere este estetic și instructiv — cu multe diorame — adaptat nevoilor speciale ale învățământului și unei popularizări conforme cu cerințele culturale ale populației noastre.

Rezultatele sunt: 1. că astăzi studenții universitari și dela toate școlile superioare lucrează zilnic în sălile Muzeului, iar elevii școlilor din toată țara sunt conduși regulat de profesorii lor în Muzeu; și 2. că numărul vizitatorilor se menține în fiecare an la enorma cifră — mai mare decât la toate Muzeele similare din Europa — de aproximativ 500.000 persoane. În cei 25 de ani de când s'a deschis noul Muzeu — fără a se fi uzat niciodată de niciun fel de reclamă — au trecut aproximativ 12 milioane de persoane prin sălile sale. Aceste rezultate singure arată mai mult decât suficient, ce importanță formidabilă are acest Muzeu ca Institut de popularizare, instrucție și educație.

4. În *direcția științifică*, ca *Institut central de cercetări al naturii țării*, Muzeul a dat de asemenea rezultate destul de satisfăcătoare. Aci s'a colectat, s'a studiat și s'a publicat în mare parte Fauna țării; s'au studiat condițiunile generale biologice din țară și în special condițiile hidrobiologice din apele Dunării, cu bălțile și lunca ei, lagunele, lacurile litorale și Marea Neagră. Tot aci s'a studiat și adunat un material etnografic prețios, începând cu unul din cele mai importante capitole din Etnografia poporului român, « Pescuitul ». Nu mai puțin, tot aci s'au pus bazele științifice ale exploatării raționale a unei întregi serii de avuții naturale ale țării, cum sunt: Pescăria și Pescuitul, punerea în valoare a regiunii inundabile a Dunării, punerea în valoare a Lagunelor, exploatarea rațională a pescăriilor Mării Negre, vânatul, Protecțiunea pasărilor, insectele vătămătoare agriculturii, parazitologia, etc. etc. Muzeul dispune pentru aceste scopuri de cea mai bună bibliotecă din țară și în laboratoriile sale vin adeseori învățați streini ca să lucreze.

5. În laboratoarele Muzeului s'au pregătit colecțiile pentru participarea țării la mai toate marile expoziții internaționale. Tot aci s'au organizat colecțiile didactice pentru școlile din țară, iar mulți învățători au învățat aci arta preparatoriei și au fost ajutați să înființeze colecții la sate. De asemenea s'a ajutat cu dublete înființarea multor muzee provinciale din țară, și așa mai departe.

6. Prin organizarea sa și prin felul de expunere al colecțiilor, Muzeul și-a câștigat un renume mare și în streinătate, așa că mulți mari învățați streini cari l-au vizitat, îl descriu ca pe unul din cele mai bune Muzeu din lume. Multe mari Muzeu — ca de exemplu Muzeul de Istorie Naturală și marele Muzeu Oceanografic din Berlin — s'au folosit chiar de experiențele noastre pentru a imita modul nostru de expunere în Diorame biologice. În Galeriile marilor Muzeu de Istorie Naturală din Paris, Viena, Berlin, Jena, etc. se văd expuse,

la locul de onoare, colecții de animale din România, dăruite de Muzeul din București.

Muzeul nostru contribuie dar într'o largă măsură atât la colaborarea științifică internațională, cât și la înălțarea prestigiului științific al țării în streinătate.

* * *

În toate aceste direcțiuni și în multe altele, Muzeul nostru a dat rezultate cât se poate de satisfăcătoare. Dar aceasta nu ne poate da dreptul să considerăm misiunea noastră terminată și să ne odihnim pe laurii câștigați. Adevărata activitate a acestui mare instrument de cultură, către țeluri determinate, abia acum trebuie să pornească, în acel tempo pe care-l dictează nevoile urgente ale progresului țării. Noi trebuie să nu pierdem un moment din vedere că țara noastră, rămasă în urmă față de multe state europene, are nevoie de o mare activitate științifică pentru a-și putea pune în valoare bogățiile ei naturale, între care intră și puterea de muncă cu inteligența naturală a poporului ei. Și de asemenea nu trebuie să uităm că poporul nostru, care are un număr îngrijitor de mare de analfabeți, nu poate fi ridicat la înălțimea la care-i dau dreptul minunatele sale însușiri naturale să ajungă — și care-i e necesară pentru a putea valorifica, prin munca și inteligența sa, natura bogată a țării — decât numai prin cultură și educație.

Noi am creat Muzeul astfel cum este al astăzi, luptând cu multe greutăți, dar adevăratele sale roade trebuie să vie de acum înainte. Aceasta cere însă completarea clădirii, cu săli noi de colecții și săli de conferințe, și o organizare sistematică, atât pentru a putea continua activitatea științifică, cât și pentru a putea desfășura o largă activitate culturală, didactică și educativă, al cărei centru să fie Muzeul.

Pentru o astfel de organizare e nevoie însă și de mijloace materiale suficiente. Cu doi asistenți și un preparator și cu un buget de 40.000 lei pe an pentru toate spesele de material — adică pentru întreținerea localului, colecțiilor, laboratoarelor, atelierelor, bibliotecilor — nu se poate face nimic serios. Nici cel mai mic Muzeu provincial din lume nu este în așa situație. Această sumă nu ne ajunge nici măcar pentru cumpărarea substanțelor chimice necesare conservării colecțiilor și atelierului de preparatorie cât și a alcoolului care se evaporează din borcanele cu colecții, fără a mai pomeni de îmbogățirea colecțiilor, de întreținerea laboratoarelor și bibliotecii, etc. Astăzi donațiuni nu mai sunt și sacrificii personale nu mai putem face. Numai pentru a începe o activitate culturală și educativă sistematică — care să ia în primire copilul înainte chiar de a fi ajuns la vârsta de școală și să-l educe și instruiască prin mijloace muzeale până ajunge la o vârstă cât mai înaintată — după

cum o fac astăzi Muzeele americane, se cere o organizare specială, care ar costa cel puțin câteva sute de mii de lei anual. Muzeul din New-York are prevăzut în bugetul său numai pentru această activitate didactică — în afară deci de bugetul enorm al Muzeului propriu zis — suma de 85.500 dolari, adică 14.500.000 lei anual.

Oamenii noștri de Stat ar putea lua în această privință exemplu din alte țări, spre a nu lăsa să decadă ce s'a făcut cu atâta muncă și mari sacrificii personale. În tot cazul cifra enormă de 12 milioane vizitatori cari au trecut prin acest Muzeu, trebuie să le fie o indicațiune despre adevăratul rost al acestui Institut de știință, cultură și educație națională și despre îndatoririle ce le au față de el.

GR. ANTIPA

Una din Dioramele Muzeului (pe malul Mării Negre, la Portița).

